

ТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ НА ЗАНЯТТЯХ З ПРЕДМЕТУ ОСНОВИ КОМПОЗИЦІЇ

Постановка проблеми. У сучасних умовах розвитку освіти актуальними є питання, пов'язані з впливом художньо-творчої діяльності на розвиток особистості в освітньому середовищі. Сучасне життя вимагає зрілих, енергійних особистостей, які можуть творчо, адекватно, продумано підходити до вирішення завдань суспільства. Ставлення до себе і світу в контексті розвитку особистості є основою у формуванні її світогляду, самосвідомості, ціннісних орієнтацій. У процесі розвитку творчої особистості особливо важливим є розвиток уяви, уміння фантазувати. В умовах структурної перебудови економіки країни, переходу до нових соціально-економічних відносин, упровадження інтенсивних технологій і пов'язаних з ними технічних засобів трудове виховання має бути орієнтованим на формування соціально-значимих знань, ціннісних орієнтацій, особистісних якостей, необхідних для адаптації в сфері виробництва з різноманітними формами власності, а також ефективної творчої праці в умовах підвищення вимог до компетенції, рівня професіоналізму на ринку праці.

Актуальною бачимо проблему оптимізації педагогічної діяльності в галузі художньо-естетичного виховання підростаючого покоління дітей та юнацтва: адже мистецтво виховання, як і мистецтво загалом, – зазначав К. Ушинський, – завжди «прагне до ідеалу, якого вічно домагається досягти і який цілком ніколи недосяжний: до ідеалу довершеної людини» [5].

Розвиток індустріального суспільства вимагав від фахівців високого рівня технічного мислення, тоді як художнім та естетичним аспектам їх діяльності уваги приділялося недостатньо. Відомо, що в сучасних умовах освіта вчителя технологій переважно зосереджена на педагогічно-індустріальній, інноваційній, інформаційній та частково естетичній підготовках, хоча роль естетичної підготовки спеціалістів, а зокрема художньо-графічної, у підготовці вчителя технологій досліджена мало.

Аналіз попередніх досліджень. На особливу роль мистецтва, художньої творчості в естетичному, моральному та трудовому вихованні молоді, формуванні творчої особистості вказують у своїх працях психологи і педагоги-дослідники, серед яких А. Аронов, І. Бех, Б. Брилін, І. Зязюн, М. Каган, О. Коберник, В. Мазепа, О. Мелік-Пашаєв, Л. Масол, Н. Ничкало, Л. Новак, Л. Оршанський, О. Отич, В. Радкевич, О. Рудницька, Г. Тарасенко, О. Тищенко та інші. Проте в наявних працях не розкрито повністю роль учителя технологій у розвитку творчого мислення школярів і їх художньо-творчих здібностей. І хоча процес його підготовки досліджувався багатьма науковцями, серед яких Г. Альтшуллер, Р. Гуревич, Й. Гушелей, О. Коберник, М. Корець, В. Мадзігон, В. Моляко, Є. Мілерян, В. Сидоренко, В. Стешенко, Г. Терещук, Д. Тхоржевський, О. Щербак та інші, в їхніх працях розглядаються переважно питання технічної творчості майбутнього вчителя, його техніко-конструкторської діяльності, проведення занять. Лише праці Л. Оршанського досліджують роль художньо-трудова підготовки у підготовці майбутнього вчителя технологій, а про роль художньо-графічної підготовки замовчується.

Мета нашої статті – дослідження сутності творчої діяльності, художньо-графічної підготовки та визначення їх ролі у професійному становленні та художньо-творчої діяльності майбутніх учителів технологій в умовах постіндустріального суспільства.

Усі ці обставини вимагають обґрунтованого вдосконалення професійної підготовки вчителя технологій, розвитку його художньо-графічних умінь і навичок.

Виклад основного матеріалу. Підготовка фахівця, здатного до продуктивної педагогічної і художньої діяльності, є одним із пріоритетних завдань художньо-педагогічної освіти. Необхідним компонентом професійної діяльності вчителя

технологічної освіти й ефективною передумовою успішного розв'язання ситуацій, що виникають у процесі естетичного ставлення до художніх цінностей, їх сприймання, осмислення та інтерпретації у системі навчально-виховної роботи в школі, є розвинуті творчі здібності.

Фахові дисципліни у системі підготовки майбутнього вчителя технологій мають невичерпний потенціал у сфері розвитку їхніх творчих здібностей, серед них особливо яскраві можливості у вирішенні цієї проблеми має мистецтво графіки. Як самостійний вид образотворчого мистецтва художня графіка, має значний освітньо-виховний вплив на культурно-професійне становлення особистості вчителя, розвиток його креативних здатностей. Тому вона є основою професійно орієнтованих дисциплін мистецького циклу навчального плану.

Для сучасного етапу розвитку системи художньої освіти характерним є перехід від занять, орієнтованих лише на досягнення грамотності зображення та засвоєння технічних навичок, до занять, орієнтованих на розвиток творчих здібностей. Тому в суспільстві виникла потреба у фахівцях, які володіють ними і мають бездоганний естетичний смак. Очевидно, що прищеплювати такий смак і розвивати художньо-творчі здібності в майбутнього фахівця треба з шкільних років, і особлива роль тут відводиться вчителю технологій. На жаль, у підготовці вчителів технологій є ще багато неузгоджених питань, а в розробках її теоретичних основ є ще чимало невирішених проблем, зокрема, художньо-естетичному вихованню та розвитку художньо-графічних умінь і навичок відводиться занадто мало місця.

Проблема формування художньо-естетичної культури майбутніх учителів технології набуває особливої актуальності в контексті відродження національної культури. Тому процес професійної підготовки майбутнього вчителя технологій вимагає кардинальних змін у напрямі розвитку його художньо-творчих здібностей.

Для сучасного етапу розвитку системи художньої освіти характерним є перехід від занять, орієнтованих лише на досягнення грамотності зображення та засвоєння технічних навичок, до занять, орієнтованих на розвиток творчих здібностей.

У діяльності вищої школи України використовуються як традиційні форми, методи, засоби художньої творчості студентів, так і здійснюється пошук нових, характерних для сучасних соціально-економічних умов розбудови незалежної самостійної держави, покликаних до життя проблемами національно-культурного, духовного відродження суспільства. Прерогативою часу стало впровадження нових підходів до підготовки вчителя технологій, створюються нові спеціалізації, зокрема з технічної та комп'ютерної графіки, дизайну та технічної естетики, декоративно-ужиткового мистецтва.

Педагогічна наука приділяла і приділяє значну увагу проблемам трудової підготовки підростаючого покоління, трудового виховання школярів, підготовці вчителя до творчої педагогічної діяльності в галузі технологій. Сучасні дослідження проблеми підготовки вчителя технологій виховання школярів базуються на наукових працях вітчизняних і зарубіжних педагогів і психологів: С. Архангельського, П. Атутова, Ю. Бабанського, Л. Виготського, В. Давидова, П. Гальперіна, О. Леонтєва, М. Скаткіна, В. Сластьоніна, П. Підкасистого й інших. Різноманітні аспекти теорії і практики трудового виховання характеризуються в роботах П. Атутова, С. Батишева, К. Івановича, А. Калашнікова, С. Шабалова.

Особливо гостро проявляються суперечності між новими вимогами соціально-економічних умов до трудового виховання школярів і недостатнім усвідомленням студентами сутності цих умов; між прагненням школярів до участі в різноманітній творчій трудовій діяльності і недостатньою підготовкою вчителя технологій до її організації; між необхідністю враховувати в трудовому вихованні індивідуальні особливості та творчі нахили учнів і майже повною відсутністю таких умінь у вчителя. Це зумовлює необхідність суттєвого підвищення якості підготовки майбутніх учителів технологій у напрямі розвитку їхніх художньо-графічних умінь і навичок.

Усвідомлення суті творчого процесу зсередини під час роботи над композицією в

графічних техніках забезпечується дидактичними умовами процесу пізнання творчої діяльності як розумово-практичних способів дій на рівні творчо-технологічного та художньо-образного відтворення дійсності і явищ реального світу, і є базою для розвитку здатності особистості до професійної діяльності.

Особливу увагу слід приділити композиційним здібностям, як важливій складовій професійних графічно-творчих здібностей та необхідному компоненту в підготовці майбутніх учителів технологічної освіти.

Як вважає Є. Шорохов, знання законів композиції, прийомів і правил відображення дійсності дають змогу аналізувати та глибоко розуміти твори мистецтва, що відіграє значну роль у розвитку творчих здібностей студентів, підготовці їх до самостійної творчої та педагогічної роботи [6].

Композиційні здібності дослідники (О. Кайдановська, М. Пічкур, В. Щербина та ін.) трактують як поняття, що комплексно характеризує високорозвинені художні здібності та якості творчого мислення студентів.

Слід зазначити, що більш інтенсивному розвитку композиційних здібностей буде сприяти прилучення студентів до виконання повторних або аналогічних дій, що вимагають переносу засвоєних знань і навичок у нові умови. Цього можна досягти завдяки організації таких форм аудиторної роботи, як вправи і короткочасові завдання (етюди). Ці форми творчої діяльності особливо корисні на початковому етапі навчання. Залучення студентів до виконання педагогічно продуманої серії короткочасних вправ створює сприятливі умови для розвитку в них таких важливих якостей і властивостей, як варіативність, здатність до пошуку нових композиційних рішень, комбінувати, співставляти та перетворювати.

Висновки. У процесі виконання аудиторних і самостійних творчих завдань студент пізнає – сприймає зображуваний предмет, аналізує, порівнює його характерні особливості: колірні відношення, характер освітлення і його вплив на загальний стан постановки, взаємозв'язок і композиційне розташування предметів. Під час сприйняття студент визначає своє відношення до об'єкта зображення і створює художній образ, передаючи при цьому своє особисте до нього ставлення, що вимагає включення емоційно-вольових процесів. У процесі творчої роботи, спрямованої на матеріальне відтворення образу на зображальній площині, студент, виходячи із задуму, відшукує технічні, стилістичні, матеріально-фактурні прийоми виконання, що залежать від рівня розвитку його професійно-художніх умінь і навичок.

Підсумовуючи все вищесказане, ми можемо зробити висновок, що під час навчання відбувається активізація всіх психічних процесів, необхідних для включення у художньо-творчу діяльність, що є вагомим чинником і обов'язковою умовою ефективного розвитку цілісної системи творчих здібностей (композиційних, колористичних, графічних та ін.) особистості майбутнього вчителя технологій.

Література:

1. Бесчастнов Н.П. Черно-белая графика: учеб. пособие для студ высш. учеб. заведений, обучающихся по специальности «Художественное проектирование изделий текстильной промышленности» / Н.П. Бесчастнов. – М., 2005.
2. Болонський процес: Документи /Укладачі: З.І. Тимошенко, А.М. Грекова, Ю.А.Гапон, Ю.А.Палеха. – К., Вид-во Європ. ун-ту, 2004.
3. Резніченко М.І. Художньо-прикладна графіка. Програма для студентів педуніверситетів / М.І. Резніченко. – Львів, 2002.
4. Симоненко С.М. Визуальное мышление и художественно-графическое творчество / С.М. Симоненко. – Одесса : ОДПИ; Деп. в ГНТБ України, 1994.
5. Ушинський К.Д. Людина як предмет виховання. Педагогічна антропологія. Том перший. Передмова // Твори : в 6 т. / К.Д. Ушинський. – К. : Рад. шк., 1952. – Т. 4. – 352 с.
6. Шорохов Е. В. Основы композиции / Е. В. Шорохов. - М. : Просвещение, 1979. - 233 с.

У статті розглядається проблема необхідності ґрунтовної художньо-графічної підготовки майбутніх учителів технологій.

Ключові слова: художньо-графічна підготовка, художня графіка, учитель технологій

В статье рассматривается проблема необходимости основательной художественно-графической подготовки будущего учителя технологий.

The article deals with the problem of necessity of fundamental art-graphic teaching for future teachers of technology.

